

PROHÁSZKA LÁSZLÓ

Gróf Apponyi Henrik indiai vadászútja

India, 1930-as évek, vadászat: a hazai olvasók számára általában egyet jelent Széchenyi Zsigmond nevével. Joggal, hiszen a *Nāhar* ikonikus mű, máig a leghíresebb magyar könyv az indiai vadászatokról.¹ De nem az egyetlen. Kevésbé ismert, hogy gróf Apponyi Henrik (1885–1935) is írt könyvet indiai és ezen belül himalájai vadászatairól. Első és egyben utolsó könyve 1931-ben Budapesten jelent meg *Úti- és vadásznaplóm Indiából és a Himalayából (1930)* címmel, a vadászírók kiadója, a Dr. Vajna György és Társa cég gondozásában. Az eredeti kiadáshoz napjainkban csak ritkán és általában csillagászati áron lehet hozzájutni. Ezért jelentett örömet, hogy az igényes vadászirodalom elhivatott gondozója, a Dénes Natur Műhely 2011-ben új, színes borítóval, de egyebekben az eredetivel megegyező formában, 220 fényképpel ismét kiadta Apponyi könyvét.²

A szerző, nagyapponyi dr. gróf Apponyi Henrik a budapesti egyetemen szerzett államtudományi doktori címet.³ 1908 és 1913 között diplomataként dolgozott Berlinben, majd Konstantinápolyban.⁴ Az első világháborúban a magyar királyi honvédségnél népfelkelő hadnagyként szolgált, életveszélyes vállalkozásokat végrehajtó felderítő különítménynél. 1916-ban Legfelsőbb dicsérő elismerés, azaz a Bronz Katonai Érdemérem (Signum Laudis) kitüntetésben részesült,⁵ 1917 őszén pedig főhadnaggyá léptették elő.⁶ Fiatalkorától vonzották a távoli földrészek, járt Afrikában, Amerikában és Ázsiában. Kiváló céllövő,⁷ a második világháború előtti magyar vadásztársadalom népszerű alakja, rendszeres résztvevője a híres

tótmegyeri vadászatoknak.⁸ Egyetemi tanulmányait az 1900-es évek elején Oxfordban végezte, ahol számos brit diáktársával kötött barátságot. Angliában pedig nem pusztán szóbeszéd a barátság. Apponyi évtizedekkel később is számíthatott – időközben egyre fontosabb pozíciókba kerülő – barátai támogatására. Így amikor 1930-ban indiai vadászútra indult, az ottani legelőkelőbb köröktől kapott meghívást – első sorban lord Winterton és lord Lovat, valamint báró Frederick Ponsonby és Cadi Montague révén.

Gróf Apponyi Henrik öt hónapot töltött Indiában, és összesen tíz vadászterületen fordult meg. Utazásának eseményeiről és vadászatairól hosszú levelekben folyamatosan tudósította Nagyapponyban lakó, nagybeteg édesanyját. „Naplómat kizárólag édesanyám részére írtam, célja tehát csak az volt, hogy ő minél többször és gyakrabban kapjon tőlem hírt” – írta az előszóban a szerző. Kivételt csak a Himalájában folytatott vadászata képezett: Srinagarból induló 1600 kilométeres expedíciója során szembe-sült azzal, hogy Ladakh régió fővárosa, Leh után már nincs postahivatal, ahonnan levelet lehet küldeni. Itteni útjáról és vadászatairól a helyszínen írt naplójában örökítette meg az eseményeket. Otthon a hazaküldött levelekből és ladakhi naplójából állította össze a könyvét.

India alkirálya, Lord Irwine⁹ több ízben, hangsúlyozott szívélyességgel fogadta Delhiben, bemutatva és beajánlva őt a legtekintélyesebb maharadzsnak, akiknek a vendégszeretete szinte nem ismert határokat. Hyderabad uralkodója révén itt lőhetett meg indiai útja első (mint utóbb kiderült, egyetlen) tigrisét, ráadásul két szép párducot. E nemes vadakon kívül elejtett még blackbuck antilopot, négyszarvú antilopot és sakált is. A könyv felsőfokú elismeréssel adózik a maharadza vendégszeretetének és a vadászatok elsőrangú szerveztségének.

Bikanerban különleges, száguldó autóból történő vadászatot vettek részt Apponyi és barátai. Az autót maga a maharadza, Gangha Singh vezette, aki mesteri lövésekkel kápráztatta el vendégeit. Apponyi blackbuck és chinkara gazellát lőtt a mozgó gépkocsiból. Egyik nap tűzok-, majd este vadkacsavadászat

1 SZÉCHENYI Zsigmond: *Nāhar*, Szépirodalmi, Budapest, 1964.

2 GRÓF APPONYI Henrik: *Úti- és vadásznaplóm Indiából és a Himalájából (1930)*, Dénes Natur Műhely, 2011.

3 *A magyar társadalom lexikonja*, Hornyánszky V. Rt., Budapest, 1930, 19.

4 KOZÁK Péter: *Apponyi Henrik, nagyapponyi gr.* <http://nevponthu/view/546> (megtekintés: 2017. november 21.)

5 Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára. Személyes ügyek, 1916. január 29. (9. szám), 138.

6 Rendeleti Közlöny a magyar kir. Honvédség számára. Személyes ügyek, 1917. október 6. (131. szám), 2518.

7 K. L. [KOVÁCS László]: *Vadász, fotós, utazó. 100 éve született Apponyi Henrik*, Nimród, 1984/10, 471.

8 Gróf Apponyi Henrik volt e nevezetes vadászatok legtöbbször – ötvenkilenc alkalommal – meghívott vendége. (FARAGÓ Sándor: *Legendás Tótmegyer*, Nimród Vadászújság, Budapest, 2017, 215.)

9 Lord Irwine 1926-tól 1931-ig volt India alkirálya. (Lásd: SURJIT MANSINGH: *Historical Dictionary of India*, The Scarecrow Press, London, 1996, 150–151.)

volt; ezt követően egész napos imperial sandgrouse-vadászaton Apponyi harmincat lőtt ebből a különleges madárból. A maharadza trónörököse szintén mestere volt a lövészetnek (előző évben világrekordot ért el: 917 sandgrouse-t lőtt három óra alatt).¹⁰

Udaipurban – átutazóban, vadászatot nem tervezve – mindössze két napra álltak meg. Végül negyvenperces – és így eredménytelen – délutáni párduchajtásra futotta a szűkre szabott időből. A következő vendéglátó, Patiala maharadszája viszont emlékezetes napokat rendezett vendégei számára. Párducot ugyan ezúttal sem ejtettek el a hajtásban, de sok szarvast és antilopot, valamint számos apróvadat láttak – és lőhettek. Apponyi egy Chital szarvas elejtéséről számolt be a könyvében. Az uralkodó ráadásul személyesen beajánlotta a kasmíri maharadszának, aki később lehetővé tette ottani hegyi vadászatát.

A Himalája lábánál, a nepáli határ közelében fekvő Terai melletti dzsungelben tartott hajtásokon Apponyi előzékenyen útítársai, gróf Wenckheim József és felesége, valamint az osztrák Franz Mayr-Melnhof és neje (mindkét hölgy kiváló vadász) részére engedte át a tigrislövés elsőbbségének jogát,¹¹ mivel ők Indiában addig még nem ejtettek ilyen nemes vadat. Egy szép párducot, valamint mocsári szarvast és disznószarvast, továbbá egy óriási vadmacskát azonban Apponyinak is sikerült ezen a csodálatos vadászterületen lőnie, ahol kipróbálhatta az elefántról történő vadászat különleges érzését.

Az ország túlsó végében, nem messze az afgán határtól, a Salt Range-hegységben urial (muflonféle vadjuh) cserkészésén vett részt Apponyi. Jhallba közelében kiváló szarvú urialkost sikerült zsákmányolnia. A közeli Peshavarban megkezdte többhetes hegyi expedíciójának előkészítését. Ha már eljutott Peshavarig, megtekintette az innen negyven kilométerre nyugatra lévő afgán határt jelentő történelmi jelentőségű Khaiber-szorost. Az eredeti tervek szerint unokaöccse, gróf Károlyi István is Apponyival tartott volna Kasmírba.¹² „Azonban ehelyett inkább arra fordította idejét – és bizonyára jól is tette – hogy kedves kis feleséget találjon magának” – írta Apponyi meg-

értően unokatestvére távolmaradásának okáról. Kasmíri vadászataira egyébként már addigi vadásztársai sem kísérték el; egyedül vágott neki a kalandosnak ígérkező programnak.

A kasmíri Srinagartól nyugatra, a Kajnagh-hegység 3500 méter körüli hegycsúcsain különösen ritka vad, egy kapitális pödröttszarvú kecske, azaz a markhor elejtésével kezdődött Apponyi hegyvidéki vadászata. Ezután visszatért Srinagarba, ahonnan két, általa felfogadott, szakavatott shikari (nyomkereső) és számos teherhordó kuli társaságában közel két-hónapos himalájai expedícióra indult.

Ha a jelen írásban már hivatkozás történt a *Nāhar* című könyvre, érdemes említést tenni Széchenyi Zsigmond 1942-ben írt kötetéről, a *Két kecskéről*. Ebben Széchenyi sajnálkozva összegezte a számára elérhetetlen helyeken található hegyvidéki kecskefajokat. Kiemelten a régi vágyát, a „kecskekirályt”, a himaljai kőszáli kecskét¹³ – angol nevén Himalayan ibexet – említette. Ebből a különleges kecskefajból többhetes vadásztútra során kettőt is zsákmányolt Apponyi. Igaz, az ibex-trófeákhoz elképesztő kalandok és fáradságok eredményeként sikerült hozzájutnia. Expedíciója során összesen ezerhatszáz kilométert tett meg társaival, gyalog és lóháton. Átlagosan napi 30–40 kilométert haladtak, erőltetett menetben, sok helyütt friss hóban, orkán erejű szélben, nem egyszer már vérző orral. Srinagarból kelet felé indulva, a civilizáció végállomása Ladakh tartomány központja, az utolsó postahivatalt jelentő Leh. Az erre vezető út és az óriási lavinái miatt félelmetes Zoji La hágó nem ismeretlen a magyar kultúrtörténetben: 1822-ben és 1823-ban megtette ezt az utat Kőrösi Csoma Sándor is.¹⁴ Apponyiék útja több láma kolostort érintett, amelyekről érdekes és pontos leírást ad a könyv.

Leh várost elhagyva, a Nang völgy hegygerincén, 5300 méteres magasságban lőtte meg Apponyi az első kőszáli kecskét. Ugyanezen a napon alig hatvan lépésről, egy hegycsúcs mögül előbukkanó ibexről több fényképet készített, majd sikerült a fotózás ideje alatt vésszen távolodó kost meglőnie. A felvételek

10 Széchenyi Zsigmond a bikaneri maharadszát és legidősebb fiát szintén India legkiválóbb puskásaként emlegette (*Nāhar, i. m.*, 288. és 295.).

11 A Mayr-Melnhof házaspárral 1926-ban Szudánban már együtt vadászott Apponyi Henrik.

12 Károlyi István Széchenyi Zsigmond vadásztársa volt Afrikában, ő Széchenyi Zsigmond *Csui!*... című könyvének (Szépirodalmi, Budapest, 1962) egyik főszereplője.

13 SZÉCHENYI ZSIGMOND: *Két kecske*, Magyar Könyvklub, Budapest, 2001, 10.

14 MAKSAY ALBERT: *Kőrösi Csoma Sándor = Erdélyi csillagok*, Erdélyi Szépművészeti Céh, Kolozsvár, 1924, 129.; BAKTAY ERVIN: *A világ tetején – Kőrösi Csoma Sándor nyomdokain nyugati Tibetbe*, Lampel R. (Wodianer F. és Fiai), é. n. [1930] I–II, 23–184.; CSETRI ELEK: *Kőrösi Csoma Sándor*, Kriterion, Bukarest, 1984, 101–103., SZILÁGYI FERENC: *Így élt Kőrösi Csoma Sándor*, Móra, Budapest, 1984, 111–114. és 122–123.

igazi szenzációt jelentettek, mivel ilyen magasságban, eleven himalájai ibexről még senki nem készített fényképet. (A különleges ibex-fotókat a tekintélyes *The Illustrated London News* 1930. december 6-i száma közölte.)¹⁵ Öt nappal később, négyszáz méterről leadott két bravúros lövésével egy-egy himalájai kék juh (bharal) trófeájával lett gazdagabb, majd egy további bharalt 500 méteres lőtávolságról ejtett el. „Nagyon hasonlít a muflonra, de a szarva nem kör alakban hajlik vissza a nyak felé, hanem kis csavarodással kifelé fordul” – írta a különleges trófeáról Apponyi. További ritka állatfajtát, tibeti gazellát sikerült még a hegyvidéken elejtenie. Lőtt még egy rendkívül ritka fehér vadkacsát, valamint a konyha számára néhány tibeti galambot.

További, embert próbáló hegyi gyalogmenetek után jutottak el Tibet határára, a különösen ritka argali (*Ovis ammon*) tartózkodási helyére. A 6000 méter körüli magasságokban már minden lépés és minden levegővétel próbatétel. Ilyen terepen kilométereket gyalogolva cserkészni hatalmas fizikai erőpróba. Apponyi azonban makacs elszántsággal járta és kémlelte a vidéket, amelynek eredményeként, lehetetlennek tűnő távolságból (ötszáz lépésről) leadott lövésével sikerült elejtenie egy argalit. A hazavezető útnak nem véletlenül szentelt külön fejezetet a könyv. A visszaúton többszáz kilométeres hegyi utakon már az utolsó erőtartalékokat kellett mozgósítania az expedíció minden tagjának a magaslati levegőn, a megállás nélkül süvítő szélviharban, lavinaveszélyben. Apponyi ugyanakkor csodálattal írt a magas hegyek gazdag állatvilágáról: kéthónapos útja során havasi nyúl, tibeti galamb, fogoly, császármadár, vadkacsa is került a puskája elé.

Srinagarba visszatérve, Apponyi Henrik találkozott és egy egész délutánt együtt töltött a britek által nagyra becsült – de saját hazájában kevésbé elismert – kiváló orientalistával, Stein Auréllal. Volt miről beszélniük, hiszen néhány héttel korábban Apponyi is járt az ókori nagy hódító, Nagy Sándor nyomában, amely területről Stein nagysikerű könyvet írt.¹⁶

Indiai útja végén, Chailban négy napot töltött a patialai maharadza vendégeként, és még utoljára vadászhatott. A számára rendezett hajtásból a némileg zergére emlékeztető különleges gorálból kettőt lőtt

Apponyi. Simla városában az a megtiszteltetés érte, hogy személyesen búcsút vehetett az alkirálytól. Lord Irwine hosszasan tárgyalt Apponyival, a vadászaton kívül számos indiai politikai problémát érintve. (Az alkirály nem akárki volt: az ő nevéhez fűződik a Mahatma Gandhival 1931. március 5-én megkötött Gandhi–Irwine Paktum, amely átmenetileg oldotta a politikai feszültséget Indiában.)¹⁷ 1934-től a viscount Halifax nevet viselte. Angliában 1938 és 1940 között külügyminiszter, 1940-ben lényegében az ő döntésén múlt, hogy nem ő, hanem Churchill lett a miniszterelnök.¹⁸ Tagja volt Churchill háborús kabinetjének, majd 1941-től 1946-ig brit nagykövetként szolgált Washingtonban.¹⁹)

Amint a könyvből kiderül, később több indiai vendéglátója élt Apponyi Henrik baráti viszontmeghívásával. Bikaner maharadzsájának második fiát, Bijey Singhet 1930 szeptemberében galíciai szarvasvadászaton látta vendégül Apponyi. Ennél jelentősebb esemény volt, hogy Patiala nagytekintélyű maharadzsája, Bhupinder Singhis elfogadta Apponyi meghívását: 1930. december 28–29-én Nagypaponyiban vendégeskedett, és részt vett a tiszteletére rendezett vaddisznóvadászaton. Az uralkodó látogatásáról a könyvben már csak lábjegyzetben esik szó. Akit bővebben érdekel a nagyapponyi maharadza-látogatás, elolvashatja ennek részleteit Joséphine Dedet gróf Apponyi Géraldine-ről írt kitűnő életrajzi könyvében (*Géraldine. Egy magyar nő Albánia trónján*). Ebben a műben gróf Apponyi Henrik két, nála vendégeskedő fiatal unokahúga, Géraldine és Virginia személyesen megemlékezett az eseményről.²⁰ A nevezetes maharadza-látogatáson részt vett – és erről emlékirataiban beszámolt – a szomszédos Felső-elefánton lakó fiatal Edelsheim Gyulai Ilona grófnő (a későbbi Horthy Istvánné) is.²¹ Mivel az Apponyi

15 *The Illustrated London News*, 1930. december 6., 15–16.

16 STEIN Aurél: *Nagy Sándor nyomában Indiában*, Franklin-Társulat, Budapest, é. n.

17 Surjit MANSINGH: *i. m.* 150–151.; Stanley WOLPERT: *A New History of India*, Oxford University Press, New York, 1997, 317–718.; TENIGL-TAKÁCS László: *India története*, Medicina, Budapest, 1997, 367.; GÁTHY Vera: *India. A múltból a jövő felé*, Typotex, Budapest, 2017, 209.

18 John LUKACS: *Öt nap Londonban*, Európa, Budapest, 2000, 23.; 72–73.

19 Életéről lásd: Earl of BIRKENHEAD: *Halifax – The Life of Lord Halifax*, Hamish Hamilton, London, 1965; Andrew ROBERTS: *The Holy Fox – The Life of Lord Halifax*, Weidenfeld & Nicolson, London, 1991.

20 Joséphine DEDET: *Géraldine. Egy magyar nő Albánia trónján*, Európa, Budapest, 2016, 67.

21 GRÓF EDELSHEIM GYULAI Ilona: *Becsület és kötelesség*, Európa, Budapest, 2000, 34.

család 1920 után meglehetősen szerény körülmények között élt, külön személyzetet kellett fogadni és betanítani pár napra – a maharadzsá-látogatás alkalmából. Ha valakinek párhuzamként Mikszáth Kálmán *A gavallérok* című kisregénye²² jutna eszébe, akkor téved. Mikszáth kedélyes, szélhámós dzsentrijei egy addigra pénzügyi fedezetét elveszített, urizáló világot próbáltak hazudni maguknak. Gróf Apponyi Henrik viszont, soha nem titkolva a csehszlovák állam kisa-játítási birtokvitái okozta nehéz anyagi helyzetét, mindössze a főrangú vendégnek járó kötelező tiszteletet kívánta megadni – néhány napra. A kétnapos nagyapponyi vendéglátást²³ követően Apponyi elkísérte vendégét Budapestre, majd Gödöllőre, ahol az indiai fejedelemmel Horthy Miklós kormányzó vadászó-vadászatán vettek részt.²⁴ (A maharadzsá nem átlagos vendég volt: Horthy külön megemlékezett róla – és páratlan lövéseiről – emlékirataiban.²⁵)

Apponyi Henrik könyve messze több, mint vadásznapló. Társadalmi és politikai események, művészeti, vallási kuriózumok bemutatása mellett, kiváló stílusban, humorral és eleganciával megírt mű. A kötet nagy értéke a 220 különleges fénykép, amelyek nagy többségét a szerző készítette. A felvételek arról tanúskodnak, hogy Apponyi nemcsak vérbeli vadász, hanem kiváló fotós is volt. Kittenberger Kálmán – aki egyébként nagy elismeréssel szolt a könyvről – sokallotta a fényképek számát.²⁶ Napjainkban csak örülni lehet a páratlan dokumentáris értékű fotóanyag nagy mennyiségének. A könyv belső borítóján látható áttekintő térkép – báró Schell József mun-

kája²⁷ – felidézi a szerző vadászútjának állomásait, ötletes rajz-illusztrációkkal kiegészítve. (A térképből egy-egy példányt kapott lord Irwine alkirály, illetve Mahatma Gandhi.)

Érdekes a mű utóélete. Amint erről korábban szó esett, Apponyi indiai vadászatáról a *The Illustrated London News* 1930. december 6-i száma már hírt adott (a 15. oldalon az ibexről készített öt fényképét közölték, a következő egész oldalon pedig a szerző fényképe látható ladakhi tróféáival, rövid ismertető szöveggel). Apponyi Henrik könyve Nagy-Britanniában 1937-ben angol nyelven jelent meg; az előszót nem kisebb személyiség, mint viscount Halifax írta.²⁸ Időtállóságát és népszerűségét bizonyítja, hogy az Amerikai Egyesült Államokban 1996-ban két kiadó újra publikálta angolul a kötetet,²⁹ amely 2007-ben német nyelven került a boltokba.³⁰ Német vadászkatológus napjainkban világhírű klasszikus vadász-könyvként hirdeti Apponyi kötetét.³¹ Itthon a műnek csak három fejezete (*Az elefántról való tigrisvadászat; Markhor-vadászat a Kajnagh-hegységben; Ovis Ammon – Tibet határán*) jelent meg az 1966-ban kiadott *Vadászlesen* című gyűjteményes antológia-kötetben.³² Az *Ébred a dzsungel* című, a Delfin Könyvek sorozatban 1967-től három kiadásban megjelent vadászbeszélés-gyűjteményben³³ azonban nem található egyik írása sem – igaz, Széchenyi Zsigmondé sem. (A Kádár-korszakban ifjúságnak szánt, százezres példányszámú kötetben a kiadó vélhetően nem akart – vagy nem mert – „volt arisztokrata” szerzőket szerepeltetni.) Az 1994-ben és 1995-ben megjelent *Vadásznapló anno...* antológiában Apponyi könyvének *Terai* című fejezete olvasható.³⁴ 2017-ben e-book formában adták ki magyar nyelven a kötetet.³⁵

22 MIKSZÁTH Kálmán *Összes Művei*, 6–8. (*Regények és nagyobb elbeszélések*), Szépirodalmi, Budapest, 1958, 8. kötet, 183–232.

23 A patialain kívül is járt indiai uralkodó az ekkor Csehszlovákiához tartozó Felvidéken, magyar arisztokratánál: Kutch maharadzsája, III. Khengarji az 1930-as évek elején gróf Pálffy Pálnál vendégeskedett, majd Pálffyval a magyar Alföldön szarvasra vadászott. (ERDŐDI PÁLFFY Pál: *Vadásztörténetek a kandallónál*, Lazi, Budapest, 2016, 92–97.)

24 *A patialai maharadzsá a kormányzónál*, Pesti Hírlap, 1930. december 30., 6.; *A patialai maharadzsá Gödöllőn*, Pesti Napló, 1930. december 30., 11. Fényképet közölt a maharadzsáról és Apponyiról: *Képek a gödöllői vaddisznóvadászatokról*, Nimród Vadászújság, 1931. január 10. (2. szám), 29.; *Vaddisznóvadászat Gödöllőn*, Képes Pesti Hírlap, 1931. január 10. (6. szám), 11.; ZOLTÁN János: *Gödöllő és a főúri vadászatok*. Nimród, Budapest, 2007, 39.

25 HORTHY Miklós: *Emlékirataim*, Európa – História, Budapest, 1990, 204.

26 KITTENBERGER Kálmán: *Gróf Apponyi Henrik: Úti- és vadásznaplóm Indiából és a Himalayából*, Nimród Vadászújság, 1931. december 20. (36. szám), 600–602.

27 Schell József később Széchenyi Zsigmondnak két, az 1960-as években kiadott könyvét illusztrálta: *Ahogy elkezdődött*, Szépirodalmi, Budapest, 1965; *Ünnepnapok*, Szépirodalmi, Budapest, 1965.

28 Count Henrik APPONYI: *My Big-Game Hunting. Diary from India and the Himalayas*, Selwyn & Blount, London, 1937.

29 Count Henrik APPONYI: *My Big-Game Hunting. Diary from India and the Himalayas*, John Culler & Sons, Camden, USA, 1996; Safari Press, Tucson, USA, 1996.

30 Graf Henrik APPONYI: *Traumjagden in Indien und im Himalaya*, Singhofen, Parey, 2007.

31 Például *Frühjahr Sommer* 2010, Paul Parey, Singhofen, 5. (11. tétel)

32 VÉBER Károly (szerk.): *Vadászlesen*, Gondolat, Budapest, 1966.

33 VÉBER Károly (szerk.): *Vadászírók elbeszélései – Ébred a dzsungel*, Móra, Budapest, 1967, 1975, 1979.

34 SZÉKELY István (szerk.): *Vadásznapló anno...*, Magyar Könyvklub, Budapest, 1994, 1995, 226–247.

35 Digi-Book Magyarország Kiadó Kft. EPUB e-könyv, 2017.

A Nyitrától húsz kilométerre, északra lévő Nagyappony ma Oponice néven Szlovákia része. Az Apponyi-kastélyt 1944–45-ben feldúlták és kirabolták, évtizedekig romos állapotban pusztult. A 2000-es években azonban a műemlékvédelmi előírások figyelembe vételével teljesen újjáépítették.³⁶ Szlovákiában 2010-ben az Év Kulturális Műemléke elismerésben részesült az épület,³⁷ amely kívülről megőrizte egykori formáját, belül viszont négycsillagos luxus szállodát alakítottak ki. A baloldali szárnyépületben teljesen eredeti formájában újjáépült az Apponyiak nevezetes könyvtára, a Bibliotheca Apponyiana, ahol sikerült ismét elhelyezni a híres könyvgyűjtemény jelentős részét. A könyvtárban gróf Apponyi Henriknek a budapesti Tudományegyetemen szerzett doktori diplomája, egy kis asztalon pedig több személyes használati tárgya és fotója, valamint néhány oxfordi emléke is megtekinthető.

Nagyapponyban, az Apponyiaknak a falu túlsó végén lévő hajdani kis kastélyában ma magánfenntartású helytörténeti gyűjtemény található,³⁸ amely próbál valamit visszaidézni a híres család történetéből. Az épületben a nagy kastély néhány, utólag visszamentett hajdani berendezési tárgya³⁹ mellett, Apponyi Henrik több trófeája és indiai útja helyszíneit idéző, Shell József által készített rajz nagyméretű példánya látható. A térkép fölött kőszáli kecskefej (nem a himalájai ibex) látható, jellegzetes szarvával. Apponyi íróasztala mellett egyik, Indiából édesanyjának német nyelven írt levele látható, bekeretezve a falon. (Bár a mama, született Margarete von Seherr-Thoss grófnő tudott magyarul, szívesebben használta az anyanyelvét.) Ha szerencsés az idelátogató, kézbe foghatja Apponyi útikönyvének a szerző által német nyelven, vadász mestere számára dedikált példányát is.

36 FARKAS Zoltán – SÓS Judit: *Szlovákia, Kelet – Nyugat*, Budapest, 2014, 110–111.

37 *Chateau Appony*, Ismertetőfüzet, Oponice, é. n.

38 FARKAS Zoltán – SÓS Judit: *i. m.*, 111.

39 VRABEC Mária: *Az apponyi vadász szerencséje*, Új Szó, 2004. június 25.

„A legkedvesebb, legvígabb bajtárs és arany szívű ember volt... Elsősorban természetbarát és sportember, ezenkívül pedig két vezérfonala volt életének: lehetőleg senkit se bántani, és akin lehet, segíteni” – írta gróf Apponyi Henrikről szóló nekrológiájában 1936. januárban Kiss Sándor.⁴⁰ Önzetlenségét példázza, hogy azon legértékesebb trófeáiból, amelyekből egynél többet zsákmányolt – szibériai kőszáli kecske, bharal, argali – egyet-egyét a Magyar Nemzeti Múzeumnak adományozott.⁴¹ Halálának időpontjáról és helyszínéről sok a téves adat az interneten. A korabeli sajtóközlemények alapján rögzíthető, hogy élete 51. évében, 1935. december 5-én, egy berlini szanatóriumban érte a halál.⁴² Hamvait a nagyapponyi családi kriptában helyezték nyugalomra.⁴³

Ha valakinek a könyvespolcán ott találhatóak Széchenyi Zsigmond és Kittenberger Kálmán⁴⁴ írásai, ne mulassza el kiegészíteni ezeket Apponyi Henrik kötetével! Méltó társa lesz ezeknek a nagy hírű műveknek.⁴⁵ Amennyiben az olvasó a könyv után személyesebb élményre vágyik, érdemes ellátogatni a ma Szlovákiához tartozó Nagyapponyba, ahol az újjáépített kastélyban, az eredeti fényében helyreállított Apponyi Könyvtárban és a régi vadászlakban tisztelettel őrzik az Apponyiak – köztük gróf Apponyi Henrik – emlékét.

40 Kiss Sándor: *Emlékezés Apponyi Henrikről*, Nimród Vadászújság, 1936. január 1. (1. szám), 12.

41 DR. ÉHÍK Gyula: *A vadjuhok*, Nimród Vadászújság, 1931. március 1. (7. szám), 110–112.

42 *Gróf Apponyi Henrik meghalt*, Pesti Hírlap, 1935. december 6., 16.; *Gróf Apponyi Henrik*, Nimród Vadászújság, 1935. december 20. (36. szám), 580.

43 *Gróf Apponyi Henrik meghalt*, *i. m.*, 16.

44 Kettőjük életpályájáról lásd: FEKETE István: *Kittenberger Kálmán élete*, Móra, Budapest, 1962; GYORGYEVICS Tamás: *Széchenyi Zsigmond élete*, Amicus, Budapest, 2018.

45 Az összehasonlítás nem túlzás: Apponyi Henriket 1932-ben Széchenyi Zsigmond és Kittenberger Kálmán egyenrangú írotársaként tartotta számon a korabeli szakirodalom. (Lásd például: THURÓCZY Tibor: *Pirkad*, Nimród Vadászújság, 1932. január 10. [2. szám], 19.)

Látogasson el a Magyar Napló webáruházába, ahol

kedvezményes áron vásárolhatja meg kiadványainkat:

Vers • Próza • Dráma • A Magyar Irodalom Zsebkönyvtára • Nyitott Műhely albumsorozat • Mesekönyvek
Németh László irodalomtörténete • Ismeretterjesztő könyvek • Műfordítások • Művészeti albumok • Szociográfia
Irodalomtörténet, tanulmány, esszé • Antológiák

► www.magyarnaplo.hu